

CZU: 37.015.3+159.922.7:159.942.5+343.3/.7 DOI: 10.36120/2587-3636.v29i3.103-107

**RECOMANDĂRI PSIHOPEDAGOGICE DE REEDUCARE
A PERSOANELOR PREDISPUSE SPRE INFRAȚIONALITATE
DIN CAUZA STRESULUI TERMIC (FRIGUL) ȘI SUPORT PSIHOPEDAGOGIC
PENTRU POTENȚIALELE VICTIME**

Stanislav CEBOTARI, psiholog-criminolog

<https://orcid.org/0000-0001-6929-763X>

Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată

Rezumat. În acest articol se descriu comportamentele delicvente, determinate de stresul termic (frigul) și influența lui asupra personalității omului. Scopul acestei publicații este de a propune recomandări psihopedagogice pentru specialiștii din domeniu în reeducarea persoanelor predispușe spre violență din cauza stresului termic și suport psihopedagogic pentru potențialele victime.

Cuvinte cheie: recomandări psihopedagogice, comportament delicvent, stres termic.

**PSYCHO-PEDAGOGICAL RECOMMENDATIONS FOR THE RE-EDUCATION
OF PEOPLE PRONE TO CRIMINALITY DUE TO THERMAL STRESS (COLD)
AND PSYCHO-PEDAGOGICAL SUPPORT FOR POTENTIAL VICTIMS**

Abstract. In this article are described delinquent behaviours caused by thermal stress (the cold) and its influence upon human's personality. The purpose of this publication is to give psychopedagogical recommendations for the specialists who teach people who are predisposed of committing acts of violence because of thermal stress and psychopedagogical support for potential victims.

Key words: psychopedagogical recommendations, delinquent behavior, thermal stress.

În ultima perioadă suntem martori ai unui șir de evenimente legate de criza energetică. Problema devine extrem de acută acum, în preajma iernii.

A. N. Maslow a demonstrat că omul pune pe primul loc următoarele trebuințe (necesități) fiziologice: de a fi asigurat cu hrană și căldură [1]. De aici reiese că o parte din cei care nu sunt asigurați cu energie termică – gaze, lemne de foc sau cărbune – vor fi tentați să comită diferite furturi, să manifeste acțiuni de violență: să fure atât lemne sau energie electrică, cât și alte bunuri pentru a le vinde ca să cumpere căldură(de rând cu mâncare și alcool).

În special se pot intensifica furturile din locuințe, perioada favorabilă este atunci când locatarii se află la serviciu, între orele 9.00 și 16.00. Îndeosebi, pot suferi cel mai mult locatarii apartamentelor, caselor individuale și vilelor, lăsate fără supraveghere pe o perioadă lungă de timp. Orele favorabile hoților sunt pe timp de zi între 09.00-11.00 și 14.00-16.00 și pe timp de noapte între 22.00 și 03.00 [2, p.16].

Totodată, se pot intensifica furturile din mașini, în special pot fi furate mașinile care nu au un sistem de alarmă sau care au un sistem de alarmă defect, mașinile care au fost

lăsate neîncuiate sau au lacăte ușor de forțat, acelea care au geamurile deteriorate ori sunt parcate la o parcare fără supraveghere video.

În această perioadă poate crește numărul pungășiilor în mijloacele de transport public și în locurile publice (unde este un flux sporit de oameni). Perioada favorabilă pentru furturile de buzunar în transport este de luni până vineri în orele de vârf, dimineața 7.00-9.00 și seara 17.00-20.00, anume în momentele când oamenii pleacă sau se întorc de la serviciu și transportul este supraaglomerat. Sâmbăta și duminica furturile au loc între orele 7-00 și 10-00 (în drum spre piețele raionale) și între 9.00-16.00 (în drum spre piețele orașelor mari), atunci când oamenii pleacă sau se întorc de la cumpărături. Perioada favorabilă pentru furturile de buzunar în piețe și târguri sunt zilele de sâmbătă și duminică și în ajunul sărbătorilor mari, între orele 10.00 și 16.00.

Hoții buzunăresc cu succes în transport sau în piață persoanele laudăroase (care se laudă cu glas tare cunoscătorilor pentru ce fel de cumpărături se duc sau au venit la târg), foarte ușor cad pradă și călătorii sau cumpărătorii care consumă alcool prin localurile din preajma pieței, sub pretext de a se încălzi [2, p.15].

Furtul, ca și pungășia, se califică după codul penal ca infracțiuni împotriva patrimoniului [3, p.77]. După statistică, anotimpul cel mai oportun pentru astfel de furturi și pungășii este perioada rece, atunci când devine mai frig și potențiala victimă se îmbracă foarte gros, pierzând vigilența senzorială: *temperaturile scăzute afectează funcționalitatea organismului.*

O altă problemă legată de frig, care generează situații de conflict și infracționalitate, este expunerea de lungă durată la temperaturi scăzute, care duc la rândul lor, la apariția sentimentului de singurătate, iritabilitate, atitudine critică față de ceilalți și de sine, scăderea moralului, anxietate, deficiențe de concentrare.

În general, studiile dedicate acestei problematici au scos în evidență două categorii de efecte: una asupra capacității de a reacționa la frig (abilități perceptiv, cognitive, motorii); alta asupra dispoziției afective și a echilibrului psihic. Hoffman(2002) [4,p.45].

În plan senzorial/perceptiv, cea mai frecventă consecință a frigului este reducerea sensibilității tactile, resimțită prin amorțeala degetelor, mai ales în situații care necesită acțiuni de finețe.

În plan cognitiv, frigul are efecte negative asupra vigilenței, a timpului de reacție, a memoriei și recunoașterii, dar și asupra operațiilor complexe, cum ar fi integrarea informațiilor situaționale, raționamentul și decizia. Totodată, la frig se pot evidenția efecte negative asupra sarcinilor cu solicitare cognitivă redusă, scade atenția auditivă și recunoașterea vizuală.

În plan psihomotor, au fost constatate efecte ale frigului asupra performanței, amplificate pe măsură ce temperatura ambiantă a scăzut de la 38 la 29, 21, respectiv 13 grade Celsius, Teichner și Wehrkamp, 1954 [4, p.46].

În plan emoțional și în cel al capacității de adaptare psihică, frigul produce efecte ample, care sunt cu atât mai grave cu cât intensitatea și durata expunerii sunt mai mari.

O altă problemă care poate determina infracționalitatea în timpul stresului termic creat de frig este și abuzul de alcool. Savanții în psihologie, medicină și criminologie demonstrează că în țările cu un nivel scăzut de trai se consumă în perioada rece, foarte mult alcool, care până la urmă generează violență. Totodată consumul excesiv de alcool agravează riscul problemelor de familie, sociale și la locul de muncă, cum ar fi leziunile neintenționate, numărul semnificativ de accidente mortale, comportament de huliganism și criminal [5, p.222].

Conform experților din psihopedagogie, violența determinată de stresul termic și alcool se manifestă în mai multe forme de comportament agresiv [5, p.62].

În calitate de psiholog-criminolog, pot să adaug că aceste forme de violență, cauzate de frig, de alcool se pot manifesta în felul următor:

- **violență psihologică** se manifestă prin: ton ridicat, cu lexic licențios, cu „jargoane”, cu blesteme, cu bocete, cu luare în derâdere, cu amenințări sau cu cuvinte emoțional-negative, care cheamă interlocutorii la ură;
- **violență fizică**, este determinată de consumul de alcool și este întâlnită drept cauză în 68% din tâlhării și omucideri;
- **violență sexuală**: se comite de către persoanele în sare de ebrietate în 40% cazuri și este demonstrat de către statisticile întocmite de criminologi și medici.
- **violență economică**: se evidențiază prin aceea că unii bărbați cheltuiesc toți banii pe băutură, adică tot bugetul familiei este dat pe alcool, ceea ce provoacă conflicte în familie; totodată, victima alcoolului își pierde foarte repede capacitatea de lucru, după care vine disponibilizarea de la locul de muncă și transformarea lui pe toată viața în

dependent economic față de rude și societate(alcoolul aduce daune nu doar celor care consumă, dar și altor persoane: sub aspect de violență în stradă sau violență în familie, la lupta împotriva infraționalității).

Stresul termic și alcoolismul, prin efectele pe care le produce asupra organismului și, în special, asupra psihicului uman are un rol decisiv în determinarea violenței (infraționalității).

Recomandări psihopedagogice de securitate pentru potențialele victime și persoanele aflate în dificultate din cauza crizei termice

1. Organele de resort trebuie să acorde persoanelor vulnerabile – invalizi, oameni în etate, familii social defavorizate – o atenție sporită pe timp de frig, cu scopul de a-i ajuta cu surse de energie termică (astfel pentru a preveni îmbolnăvirile, eventualele furturi din locuință, acțiuni de violență). Pe lângă instituțiile statului, ar trebui implicați și alți actori comunitari, cum ar fi: agenții economici, tinerii din comunitate, persoanele înstărite, oamenii de bună credință, etc.

2. Totodată, îndemn locatarii să-și asigure locuințele, terenurile agricole cu *sistem de securitate statică* (sistem de alarmă sau sistem de supraveghere video) sau *sistem de securitate mobilă (pază angajată pentru una sau mai multe locuințe)*.

Paza poate fi formată dintr-o persoană sau un grup de persoane din comunitate, pot fi vecinii pensionari sau chiar înșiși proprietarii care păzesc pe schimburi, persoanele remunerate cu salariu sau cu altă formă de plată sau care pot activa prin voluntariat.

3. O atenție deosebită trebuie acordată locuințelor care sunt slab luminate pe timp de noapte și nu dispun de alarmă, se află în spatele unor copaci rămuroși sau al unor obiecte de construcție.

4. De prevenit *spargerile de automobile* operate frecvent în parcările neautorizate sau parcările înzăpezite, de pe lângă blocurile de locuit, stadioane, piețe, târguri, cinematografe, cafenele și alte instituții nesupravegheate.

5. *Se cer măsuri de precauție și la casele de vară care au fost lăsate pe o perioadă lungă de timp (în special unde au fost depozitate lemne și alte bunuri materiale).*

6. *Un control sistematic, din partea statului, necesită și producători de alcool. Este un lucru bine știut că în Moldova volume enorme de vin se produc în condiții de casă, în cantități care depășesc cu mult media europeană sau chiar mondială de consum de alcool.*

Conform datelor prezentate de Organizația Mondială a Sănătății, în anul 1998 Moldova se plasa pe primul loc în Europa după cantitatea înregistrată de alcool consumată în medie de o persoană matură și pe locul trei în lume. În anul 2011 Republica Moldova continue să ocupe locul doi în Europa după volumul consumului de alcool de o persoană fizică (18,2 litri). Actualmente situația nu s-a schimbat semnificativ [6].

7. Reeducarea și monitorizarea persoanelor care manifestă comportament adictiv.

8. De dezvoltat „LINIA FERBINTE” pentru persoanele aflate în dificultate din cauza crizei termice.

Bibliografie

1. CALANCEA, A. Psihologia personalității. Chișinău: Editura Tipografia Centrală, 2006. pag. 192.
2. CEBOTARI, S. Dacă dorești să fii prada hoților. Chișinău: Pulsul Pieței, 2013. p. 15-16.
3. Codul Penal al Republicii Moldova, Publicat în Monitorul Oficial Nr. 72-74. Din 14.04.2009 (Actualizat la 01.12.2020). Chișinău: Farmec-Lux (F.E.P „Tipografia Centrală”), 2020. 77 pag.
4. POPA, M. Psihologie Militară. Iași: Editura Polirom, 2012. pag.45-46.
5. Diminuarea violenței în sistemul educațional: probleme și perspective de soluționare. Conf. șt. inter. Chișinău, 2012, p. 222, p. 62.
6. Raport OMS „Global status report on alcohol and health”. Switzerland, 2011. 286 p.